

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio I. De episcopali instituto, iure quo institutum est.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

FR. DOMINICI SOTO
SEGOBIENSIS THEOLOGI
ORDINIS PRÆDICATORVM,

Liber Decimus De Iustitia & Iure.

PROOEMIUM.

Liberum decimum, qui huius nostri destinati operis conclusio est, de Episcopum ordine, de quo eorum potissimum in suis diocesis re-
sidentia polliciti sumus. Nā postquam in septem prioribus in con-
dita iustitiæ inuisitæque species, quæ illi generi directè substant,
absoluimus; in tribus subsequentibus, religionis materiam eidem iustitiæ an-
nam subtexere tulit animus. Sic enim arbitrati sumus, totum negotium de ius-
titiæ, & iure, quem titulum eidem operi inscripsimus, pro virili nostra ad iustiti-
per tractare. Non ergo, tum utilius, ac pulchrius, tum etiam ad rem accommo-
datius colophonem operi adhibere duximus, quam si extremam manū ad An-
tistitum dignitatem, & functionem admouerimus: in quibus sacrosanctum ius-
titiæ columen, super omnes, qui Christiana censentur religione eminentissime
promicare, condecet. In quinque ergo membra, & quæstiones præsentem librum
dispartiti sumus. In quarum prima dignitas, institutumque episcoporum, quale
sit quoque iure institutum, elucidatur. In secunda de episcopali prouincia aduen-
da differtur. In tertia eorum residentia. In quarta de ratione, & modo, quo te-
nentur ecclesiasticos prouentus dispendere, ac dispensare. Ac demum in quinta
de officio diuino, cuius solutione clerici eosdem promerentur fructus.

Argū
libri.

Partitio
libri.

QVÆSTIO PRIMA, DE EPISCOPALI
instituto, & iure, quo institutum est.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utum episcopalis dignitas fuerit in ecclesia super sacerdotalem necessaria.

Nitū ergo disputationis no-
stra inde nobis auspiciū
est, ut rationem episcopalis
culminis perpedamus. Appa-
ret namq; præter sacerdoti-
alem dignitatem neutiquam
fuisse episcopalem ecclesiæ necessariā. Di-
gnitas. n. facultasque ministrorum ex eorū
functione penditur. Functio autem sa-
cerdotalis est sacrosancti corporis Christi
consecratio, ac dispensatio, quo nullus sa-
cer acutus esse potest maior. Secūdo Si ad
figuram id referre lubet, sacerdos effigie
Christi in ecclesia gerit, quatenus se pro
nobis in ara crucis ob ulit, Christo autē
in ecclesia nemo altior excogitari potest,
utpote qui caput eius est, atque adeo ne-
que representatio esse potest sublimior,
ergo nulla est præstantior sacerdotali po-
testas. Tertio, ut ad quæstionis titulum al-
ludamus, etiam si gradus ille super ier pos-
sibilis esset, nõ erat necessarius, siquidem
per

Secūdo

Tertio

per singulos sacerdotes omnia possent ecclesiastica munera administrari: ad quos perinde expeditior foret accessus, cum quicumque pareciani ad suum Plebanum facillime accurrent, qui suas causas definiret. In contrarium autem est traditio Dionisij Apostolorum seculo scribentis: qui 5. c. Ecclesiasticæ Hic archie, Pontificalem dignitatem sacerdotali præfert: dicens sacerdotum esse populorum purgare, & illuminare: pontificum vero hæc ipsa & supra hæc, ipsum perficere.

Dion.

In ingressu itaui præsentis tractatus proponendus ab oculis & pontifici gradus, institutumque adeo & functio: Quod quidem, ut de nomine primum expendamus, ab Hier. Græcæ perito in epistola ad Euagrium, quæ refertur 93. can. legimus episcopos super intendentes appellari.

Hier.

Ἐπιτονωσιμὴν nanque idem est, quod super intendere. idemque ait Aug. super epistolam ad Tim. & refertur. 8. q. 1. can. qui episcopatum. Quamquæ & vis verbi Græci, vehementiam attentionemque mentis explicat, ut idem sit quod inspicere, & tota mentis acie atque animi solertia aduigilare: ut episcopum esse idem sit quod in perpetua secula persistere, indefesteq; suo gregi inuigilare, ac prospicere. Quocirca ut ad residentiam obligationem iam hinc oculos intendere ordiamur, nemo sese interpretamento Hier. & Aug. seducat: vide licet arbitratus propterea episcopum super intendentem appellari, quod cum sacer-

Quid
vocabu-
lum epi-
scopus
Latine
sonet.

Aug.

doctes simpliciter dicantur intendentes, satis sic episcopo super ipsos, hoc est eorum tantum mores intendere, gregemque reliquum eius concedere: esset quippe hæc nocentissima fallacia. Non enim hoc tantum illud, super, significat: sed perspectio-
rem curam vigilantiorumque solertiam, quam non solum sacerdotibus, verum & toti gregi debent, quæ longe maior est, quàm illa quam simplices habere debent Plebani. Quo. o. aliter veritatem verbum Christi contineret, quo optimum pastorem inde commendat, quod de facie & voce tum suas cognoscat oves, tum etiã vicissim cognoscatur ab ipsis. De nomine ergo proprium, nativumque episcopi officium, & munus deprehenditur. Est enim nihil aliud quam pastor: hæc enim metaphoram, & analogiam Christus toto euangelio consulcissimè observauit. Quia vero re perspecta

non quidem solum metaphora, sed præprietas fortan est: nam mentis eruditio mo. umque institutio vere pabuli animi est. Cum multi ergo essent alij præfectorum, subditorumque ordines neque regem se neque ducem, quod poterat neque prætorem, neque consulem, sed pastor quod verissime existebat censerit voluit: videlicet qui rem de caelo, & nomen deulit. Etenim cum illic meridies sit vbi sanctæ mentis ineffabili otio recubantes diuinitatis pastu perfruuntur, quem vtiq; meridiæ ostendi sibi sponsa inter Cantica efflagitabat, quasi pastor se Deus ipse relicta illic reliquis 99. ouibus, centesimam que petierat quæ situm ad nos descendisse profiteretur. Quare vt pastor fuerat veterus de cantatus: Itaque 40. Sicut pastor gregem suum pascer. Ob idque primū eius naturam nūcium ad vigilantes pastores super gregem suū Ang. li detulerunt. Ac subinde pastori se optimo solenter assumulauit, qui eum animam pro suo grege ponere nō dubitaret. In eadē igitur persistens rei figura, nō in aliam dignitatem vicarium sibi substituit, quod vt esse suarū ouium pastor. Pasce. n. inquit, oves meas, quo vtiq; verbo episcopale munus significatissime expressū est. Non ob id modo quod tum cetera beneficia quæ Ancti tes suis populis debent, tum & dāna quæ illis aut per auaritiā, aut per solcordiam, aut per crudelitatem eis dant, quod illis quæ in pastoribus & episcopis in sunt geninā habent similitudinē, in subsequens sermo latissimus luculentius declarabit, verū quod pastorale ouium præcuius rei publicæ exercitijs pacem ac tranquillitatem supremā: quæ Christus mūdum docere instituerat, penitissime refert. Regum. n. ducū nomina licet magistratus designent suo pte munere inatos, adeo vt Homerus Regē pastorem esse aditruerit: tamē non possunt non sape bellis peruariari. Si autē consulem dicas, aut aliud iudicium genus, necesse illos est litibus obruit. Pastoris vero munus ab omni est tumultu longissime alienum, ouium innocentia taciturnitate, & simplicitate dulcissimū, ac subinde præ se ferens tum silentium illud quo suam Christus familiam voluit a terrenis abstracram coelestium negotio vacare: tum & synceram, & silentissimam obedientiam, quam sine vlla responsione oves suas Christus voluit suis adm-

Soto
de iustitia
& iure
Legimus
DIE
13

nistris exhibere. Igitur ne preter scopum procedentes, consueti moris nostris oblitiscamur, ad quæstionem vnica affirmatiua conclusionem respondentur. Necessariū fuit ex sacerdotibus episcopos institui, qui dignitate, auctoritate, & functione ceteris præmererent, Probatur. Dicitur nativæ sacerdotali dignitati facultates. Altera scilicet prima, & præcipua cōficiendi, ministrandi que corpus, & sanguinem Christi, quo tota ecclesiastica religio refertur. Altera verò eidem subterueniens ad præparandum ad aptandūque populū, vt pro rei dignitate sic iustitiam illam synaxim suscipiant, videlicet ad purgandum ipsam a peccatis doctrinaque illuminandum, atque adeo gubernandum. Et quidem quantum ad primum, sacerdos eo ipso quod sacro illo ordine initiatus est, a nullo amplius dependet, sed caractere ipso Christi ad id muneris plenissime pollet, vt quouscunq; consecrat tenauerit, ve e sacrum cōficiat ad quod igitur nullo opus habet superiori. Sed quantum ad secundum decensissimū fuit, iurique naturali consonantissimū, vt inter sacerdotes vnus in tota esset dignissimus, qui totam gubernaret, atque adeo a quo sacerdotalis iurisdicctio dependeret, ne videlicet presbyteri quosconque obuios a peccatis absoluere temere posset, quod ad facultatem præparandi populū attinet, nisi iurisdicctio ab episcopo inter ipsos disperita. Et ita ergo episcopus, licet non in consecratione corporis, & sanguinis, tamen in iurisdicctioe sacerdotibus superior. Quod autem hoc fuerit rationi naturali germanum, patet. Primum si supra cælestia suscipias, inter beatas illas mentes ordines sunt, hierarchieque distinctæ, nempe vt inferiores per superiores illuminentur. Inter quas ideo sunt angeli & Archangeli, & principatus, &c. Rursus inter corporalia Deus, qui prima est omnium causa, per sublimes cæloꝝ orbis & astra res sublimes gignit & procreat. Et in ciuilibus populis necessarii etiam sunt magistratum ordines, vt videlicet plebs iudicibus, iudices autem principibus, ac regibus subdantur. Sed ecce radicem vnde huiusmodi ratio ortum ducit. Ad populi gubernationem permagna necessaria est tum prudentia & sapientia, tum etiam morum

probitas, atque adeo auctoritas cogendi errantes, in viam. Hæc autem tanta sacerdotum multitudini suppetere non possunt, necesse ergo fuit tum populo, tum etiam ipsi clero episcopum præficere, qui eis esset sicut sol ad illuminandum, & sicut norma ad regendum. Hinc ergo perpende, quantum sit dignitatis ac sanctitatis culmen episcopo necessariū. Sed de hoc alius nos locus inferius expectat. Quod si peculiare per aerea exemplum ab antiqua lege petere lubet, eodē illuc gradus distinctos inspicias. Nam cum tota tribus Leuitica, vt Magister Sententiarum in 4. distinctio. 2. 4. adnotauit, diuino esset cultui mancipata, sol tamen Aaron, & filij eius erant sacerdotes, neque verò omnes pares, sed pater erat Pontifex, cui tantum licebat lemle introire in sancta, filij autem eius simplices sacerdotes. Quare alijs ornamentis indutus erat Aaron (sicut modo episcopi) aliaque vnctione consecratur, quam ceteri, vt Leuit. 8. legitur. Cuius ideo in consecratione episcopi motio fit per illum Psalmi versiculum. Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron: quod descendit in oram vestimenti eius. Nam tanta erat vnguenti effusio, ut vsque ad ima difunderetur.

Ad primum igitur capitalium argumentum respondetur, quod etsi sacerdotali functione in consecrando sacrosancta species nulla esse queat maior, est nihilominus episcopalis dignitas superior, quantum ad aliam facultatem præparandi populū. Nam sacerdos in absolute a peccatis, ab episcopo dependet quantum ad iurisdicctionem. Solutio est Sancti Thomæ in 4. sentent. distinctio. 24. quæst. 3. art. 3. Vbi ergo non uideatur concedere simpliciter episcopalem gradum superiorem esse sacerdotali, sed solum quantum ad iurisdicctionem. Scotus verò eadem distinctio. art. 2. & Durand. ibidem quæst. 5. atque alij simpliciter concedere pergit ordinem episcopalem esse simpliciter digniorem, eo quod includit facultatem sacerdotalem cōficiendi corpus. Nam ut ca. ex literis, de excessibus prælati. cautum est, nemo antequam sit sacerdos, in episcopum potest consecrari. Addit autem tum superiorem facultatem

Conclusio rursus.

Rō conclusio.

Rō conclusio.

Elucidatio conclusio.

Ad primum arg.

S. Thom.

Scotus Duran.

tatem iurisdictionis, tum & potestatem conferendi ordines, consecrandique, ac benedicendi templa, vasaq; & vestimenta ecclesiastica, attamen parum refert, & eodem recidit. Etenim si dignitatem nudam consecrandi consideres, nulla est in episcopo maior. Quare id quod episcopus supra sacerdotem habet, non est sacerdotali dignitate præstantius: At quoniam idem episcopalis splendor sacerdotalem præsupponit, tota eius amplitudo maior est sua parte. Ad secundum vero

Ad fm.

respondetur, quod cum Christus caput esset ecclesie, perinde erat omnium ecclesiasticorum munerum exemplar, atque Deus est omnium naturalium rerum: unde, ut Magister sent. inquit loco nuper citato, omnes ecclesie ministri, scilicet singuli suo ordine Christum secundum diuersa, quæ gessit representant illi tamè perfectius, qui secundum altiore qualitatatem ipsum referunt. Sacerdotes ergo representant ipsum secundum peculiarem actum, & personalem, quo se in cruce pro nobis obtulit: episcopi vero non solum in hoc quatenus sacerdotes sunt, verum & quatenus episcopi etiam secundum id quod caput erat, institutor: quæ ecclesie. Unde & sacerdotes ipsos consecrant atque omnes ministros, quod fecit Christus: & omnia alia ecclesiastica præparamenta benedicunt, quæ ipse instituit: atque ex plenitudine Spiritus sancti baptizatos confirmant.

ARTICVLVS II.

Vtrum episcopatus sit ordo natura a suo simplici sacerdotio distinctus.

Non satis est nosse episcopum excellentiori fungi munere, quam simplicem sacerdotem: sed rimari oportet, vtrum ex rei natura differant. Apparet enim non esse ordinem ex natura rei distinctum a sacerdote. Ait quippe Hierony. in epistola ad Euagrium supra citata, & rursus super epistolam ad Titum: quod refertur 95. distinct. can. olim idem quoadam fuisse episcopum, quod presbyterum. Id quod multis sacrorum test. monijs confirmat. Ait namque Paul. in saluatione epistolæ ad Philippenf. Paul. ad Thimot. serui Christi Iesu, om-

nibus sanctis in Christo Iesu, quam sunt Philippis, cum episcopis & diaconibus, ubi presbyteros (nam in vna ecclesia non erant episcopi plures) appellat episcopos. Quare simul componit episcopos, & diaconos. Et Act. 20. Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo uos Spiritus sanctus posuit episcopos. Et ad Titum; Postquam, inquit, ob id ipsum reliquisse Cretam, ut constitueret presbyteros per cuius res subdit: Oportet enim episcopum sine crimine esse. Et Petros, qui erat episcopus, ait in epist. 1. Presbyteros comprehendit precor. Haud ergo episcopalis dignitas a sacerdotali ex natura sua, & instituto differt. Secundo arguitur: Si episcopus ordine a sacerdote distaret, eiusmodi ordo esset verum sacramentum, atque adeo sicuti sacerdotalis character atque diaconi, sic differret. Quod falsum esse inde constat, quod tunc plures essent, quam septem ordines. In contrarium est auctoritas Augusti. in epistola ad Hieronymum, quæ refertur a q. 7. can. Quamquam, ubi ait secundum honorem vocabula iam tunc vnum obtinuisse, quod episcopatus presbyterio sit maior.

Ad præsentis questionis intelligentiam prænotandum est, bifariam intelligi posse episcopum reliquis sacerdotibus dignitate præstare. Vno modo in eodem genere: nempe intra lineam sacerdotis. Alio modo, ac si sit in altiori genere. Exempli gratia, sacerdos differt a diacono in alio genere: quia est distinctus character, distinctaque consecratio. Archidiaconus autem a diacono, & archipresbyter a presbyteris eodem genere, quia scilicet vnum eligunt qui sibi præsit. Nec refert quod Papa illis, an illi sibi eum præstent. Hieronymus ergo hoc tantum secundo modo, puta in eodem genere arbitrari videtur olim episcopum altiore esse presbyteris: nempe quod in schismatis remedium factum est, ut ex presbyterorum numero unus cæteris præponeretur, qui ideo non erat nisi magnus presbyter. Est. n. presbyter nihil aliud quam senior, ac pro suo ætate venerandus & colendus. Igitur ne per homonymiam, & equiuocam procedamus, ordinis nomen bifariam in vtu est. Vno modo, secundum eius significatus amplitudinem: quo latissime omnem gradum, & dignitatem significat.

Nomen significat. Dicitur enim senatorum ordo, & doctorum & ducum. Vnde Cicero sepiissime alium ordinem appellat consulū; atque alium tribunorum, &c. Altero vero modo per solennē vsum Christiani Theologi nomen accommodarunt ad significandum vnum ex septem sacramētis, quales sunt ordo sacerdotalis, diaconi, &c. Quo supposito ad quæstionem duabus conclusionibus respondeatur. Prior est. Secundum priorem significationem episcopalis potestas natura sua se nper fuit singularis ordo, hoc est gradus & dignitas sacerdotali sublimior. Conclusio hæc primum omnium fundamentum habet in auctoritate Dionysij, qui ætatem Apostolorum attingit, Pauloque institutore potus est. In illo loco supra citato, de eccles. Hier. c. 5. planē lateque distinguit ex rei natura inter episcopos, ac reliquos sacerdotes. Nā ait pontifices integre sacerdotalis perfectionis participes esse, quasi reliqui non habeant integram perfectionem. Et subdit; Pontificum itaque ordo sacerdotum, primus est diuina speculationum ordinum, idēque & sumus & vltimus, quippe in quem perficitur & impletur sacerdotij nostri distinctio omnis. Sicut enim Hierarchia in omne in Iesum terminari conspicimus; ita vnamquamque functionem in diuinum Pontificem propriam. Vide quomodo instar Christi præferat Pontificem reliquos clerici. Est ergo actoris generis. Et aperius subdit secundum aliam translationē. Discrete autem huic vltra ceteros ordines in sua operatione diuina lex distribuit diuiores sacrificaciones. Hæc autem sunt perfectiores diuinae virtutis imagines, cōsummantes omnia diuina symbola, & omnes sacras dispositiones. Quoniam neque sacerdos sacrum baptismum operabitur sine diuini vnguenti, sed neque ipse sacerdos erit, nisi a pontificibus. id muneris fuerit sortitus. Vide quam late, & disterte explicat differentiam inter episcopum, & sacerdotem. idque diuino iure, quandoquidem nullus sacerdos sine episcopo ordinatur, neque chrismate vti potest, nisi ab episcopo confecto, neque vestibus, aut vasis nisi ab ipso consecratis aut benedictis, præter iurisdictionem quā altiorem habet. Quod demum ait diuina lege esse sancitum. Nam vt artic. 4. videbitur, diuina lege institutus est episcopa-

tus, licet chrismatis confectio & alia eius modi ceremonie traditione Apostolorum instituta credantur. Ex his ergo Dionysij verbis talis colligitur ratio. Ille est eandem distinctus ordo, hoc est gradus & dignitas in ecclesia, cui aliqua propria inest & peculiaris spiritualis functio ad sacramentum Eucharistie ordinata, talis autē est episcopalis gradus, nam ad ipsum, vt dictum est, spectat sacerdotes ceterosque ministros, ac denique & chrismata, & tepla consecrare, atque adeo & plenam confirmare, que quidem simplices sacerdotes perficere nequeunt, ergo suapte natura est ordo & gradus a sacerdotali distinctus. Et confirmatur hæc ratio. Nam ordo & gradus huiusmodi, ac potestas ex sua ipsius solemnitate dignoscitur. Episcopus autē præter sacerdotalem vñctionem solennius inungitur, & consecratur, quasi nouam in sacrorum administrationem potestatem suscipiens. Nam cum sacerdotis solum inungantur manus ad consecrandum sacramentum, episcopi vngitur caput sicut Aaron, ad denotandum esse caput ecclesie sicut Christi, vt proxime Dionysius aiebat. Nisi quod Christus non solum hominibus, verum & angelis, vniuersaque creaturæ ceu caput præfectus est. Tertio id arguitur, episcoporum status, status est perfectionis, longe altior, quam monachorum. Proferunt enim solenniter, non doceri, sed docere perfectionē, est ergo per se ordo. Accedit & exemplum antiquæ legis, nam dignitas Aaron diuino iure excellior erat, quam reliquorum sacerdotum. In summa episcopalis dignitas non ratione solius iurisdictionis constituitur per se in alio gradu, neque illa de causa opus habebat aut vestibus, aut vñctionis differentia, sed ratione spiritualium functionum. Quocirca episcopus ante consecrationem iurisdictione fungitur potest, quamuis ordine tunc episcopali non polleat, vt habetur capitul. supra citato, ex lueris. de excessu. prælat. De altero vero ordinis significato controversum est inter doctores, vtrum episcopatus sit ordo, hoc est sacramentum. Partem affirmatiuam credit Durand. in quarto Sententiarum. distinctio. 24. quæstio. 6. Et eadem distinctio. Scotus ait esse Canonistarum opinionem. Contra quos statuitur posterior conclusio. Episcopatus non est ordo.

Rō alte
ra p cō
clusio
ne.

Confir
matio.

3. Ratio

Vltima
conclu
sio.

ordo, qui septem sacramentis connumeratur. Sententia est Hugonis grauiissimi auctoris, qui post numerationem septem sacramentorum vique ad sacerdotium, subdit. Hic gradus pares in eodem ordine habent dignitates, v. episcopalem, &c. Eadem sequitur Magister sententiarum eadem distinct. 24. ac D. Tho. ac reliqui eius interpretes. Et ratione comprobatur. Episcopus nullum recipit characterem in ordine ad corpus Christi & sanguinem conficiendum. Ergo cum in hunc scopum omne sacramentum ordinis referatur, episcopatus non est ordo. Probatur antecedens. Quoniam si talem reciperet characterem, aut esset minor sacerdotali aut maior, non quidem minor, nam eiusmodi characterum functiones omnes sunt administratrices in confectione sacrosancti sacramenti, vt in diacono patet, & subdiacono. Episcopus autem de sua natua ratione non sic administrat sacramenta. Neque vero esse potest excelsior character respectu eiusdem qui sacerdotalis est. Quoniam conficere sacramentum, quod quilibet potest sacerdos, festigium tenet & culmen, quo omnia referuntur sacramenta. Secundum hunc adhibet D. Thom. argumentum loco citato. Natura sacramenti est, quod a precedenti quantum ad eius necessitatem non dependeat, episcopatus autem dependet a sacerdotio nam vt iam antea dictum est, consecratio episcopi, antequam sit sacerdos non valeret. Hoc autem argumentum Scotus in 4. distinct. 4. eludit potius, quam impugnatur. At quippe inde quod episcopatus sacerdotium praerequirat, argumentum potius sumi quod sit perfectior. At vero hoc nihil ad rem. Haud enim de perfectione hic disputamus, sed de natura sacramenti ostendimus inde non esse sacramentum, quod alias etiam absque praeuio sacerdotio consecratio episcopi esset valida, sicuti consecratio sacerdotis, etiam si non fuerit diaconus suum imprimi characterem, vt distinct. 53. ca. 10. sollicitudo. & extra de clerico per sal. ordina. cap. vt tuae litterae decretum legitur. Accedit huc & ritus ecclesiae, quod sacramenta ordinis in sabbato conferuntur. episcopus vero, tanquam legitimus eius sponsus, die dominica consecratur. Est ergo opinio nostra, vt dictum est, non modo D. Thom.

sed Alexan. & Bonauen. & omnium communis. Scotus vero loco citato ait. Canonitas contrarium tenere propter hoc argumentum, quod nisi episcopatus ordo esset, posset funditus auferri, nam tunc non retinet quid aliud sit, quam iurisdicchio iurisdictione autem quicumque priuati potest, quandoquidem propter crimen haereseos atque alia, priuatur sua ecclesia episcopus. Et quidem Scotus de iurisdictione hac ratione videtur. Annuunt enim concedere, quod si non sit sacramentum, nihil in eo superesse, nisi auferibilis iurisdictione. At vero profectio nulla est rerum consequentia. Immo quamuis non imprimatur sacramentalis character, nihilominus adhibetur sacerdotalis habitus quadam, & facultas indelebilis, atque ab episcopo inamobilis, vt ait loco citato Bonauentura. Quare depositus episcopus si iterum in suum ordinem restituitur, non opus habet denuo consecrari. Sed & Durand. quoque eadem distine. quae it. 5. alia via negat hanc nostram conclusionem. Concedit inquam episcopatum sacramentum esse, non quidam a sacerdotio distinctum, sed illud ipsum perfectum. Itaque simpliciter, inquit, sacerdos licet simpliciter habeat characterem sacerdotalem, non tamen est omnino completum, & perfectum. Et subrexit exemplum, quod sicut consecratio corporis, & sanguinis vnum constitutum perfectum sacramentum, ita consecratio sacerdotis, & consecratio episcopi. Quare subsequenter conficitur episcopatum characterem imprimere perfecti complete trique sacerdotij. Arguunt enim autem, quo sibi hoc habet persuasum est, quod pariter, immo perfectus episcopus dignitas ordinatur ad sacramentum. Et uicariatus, quam diaconatus aut subdiaconatus cum ministris ipsos instituit. Ex quo concludit esse perfectius sacramentum. Ad ipsum autem atque ad suam rationem pariter respondentes fatemur in genere dignitatem episcopalem perfectionem sacerdotio adhibere; quod supponit & includit, sed illa tamen perfectio non est de essentia sacerdotij, sed illi accidentaria, & accessoria, quae ideo non constituit vna cum illo verum sacramentum, neque est pars integralis eius. Nec uero est intellectu facile, duos imprimi sacerdotales characteres, alterum simpliciter sacerdotij

SOTO
de iure
Legibus
DII
13

g. Ratio

S. Th.

Solutio

Scotus

Refutatio

Postrema

Non alterum verò episcopo. Quocirca nulla est ratio eius illatio. Episcopatus est in ordine ad corpus Christi verum, ergo est sacramentum. Requiritur nam amplius, quod sit potestas ad id proxime pertinet; nempe quod eius functio sit, vel missæ celebratio, vel eius ministratio, seu diaconatus, & sub diaconatus. Functio autem episcopi non est huiusmodi, sed instituire ac præparare ministros. Quod si contra rursus arguas; Episcopus, quatenus episcopus, aliqua sacramenta confert, puta ordines; quæ non possent in quantum sacerdos; ergo ius propria potestas est sacramentum; quoniam potestas in unum sacramentum alterum est. Negatur consequentia; sed solum concluditur, quod episcopalis potestas sacramentum sacerdotale præsupponat. Nisi enim esset sacerdos, nequiret ordines conferre. Porro autem Aluissiodorensis non solum eodem, quo Durandus inclinatur, verum ulterius progressus, ait, quod archiepiscopatus est etiam sacramentum distinctum ab episcopatu; qui ideo in art. seq. in disputationem est accersendus. Per has igitur conclusiones conciliantur iura, sanctorumque asserta, quæ varie videtur. Quoties enim legitur quempiam in episcopum ordinari, non ita proprie intelligitur, atque ordinantur sacerdotes, atque id pariter, quod in dist. canon. clericos, ait Isidorus; quod scilicet ordo episcoporum quadripartitus est. Sed in, ut in priori conclusione asseruimus, nil est cur cunctis verè vocare ordinem; tametsi alij ad ambiguitatem tollendam non ordinem, sed dignitatem appellent: ut Hugo de sacramentis supra citatus: Et Magister Sent. lib. 4. dist. 24. vbi extra numerum sacramentorum ait, Sunt, & alia quædam, non ordines, sed dignitatum nomina, ut episcopos.

Obiectio.

Solutio Aluissiodorensis opinio.

Hugo Magister Sententiarum.

Ad id.

diaconum. Tametsi Hieronymum non planè intelligam, quandoquidem subdit episcopum conferre ordines posse; non autem sacerdotem simplicem, vbi distinctionem ex natura rei insinuat: nisi velit hoc tantum esse ex ordinatione ecclesie, ut in fine eiusdem citati ca. olim ait. Cuius verba, ut ait Durand. maiori sunt admiratione digna. At si quidem episcopus consuetudine magis quàm dispensationis dominicæ veritate presbyteris esse maiores, et in communi regere debere ecclesiam: cui tamen citatus supra Dionysius iam tempore Apostolorum diuina lege adstruxerit episcopum à simplici sacerdote distinguere. Quin verò Aug. in lib. de Hære. Arianos inquit ea fuisse infectos, quod dicerent presbyteros ab episcopo nulla differentia debere discerni. Haud tamen tam infami nota verba Hieronymi inuenienda sunt: nam ipse, quocumque id iure factum sit, differentiam, & in conferendis ordinibus, & in loci eminentia agnoscit. Sed in hoc tamen lubentius Augustinus, alios sanctos patres auscultare debemus quod illa realis differentia ex institutione diuina per Apostolos originem traxerit. Ad ea verò loca sacra quæ Hieron. afferit. Respondetur, hoc inde tantum concludi, quod olim nomina episcoporum, & presbyterorum promiscua erant, ut tam episcopus diceretur presbyter, quam presbyter, episcopus. Itaque vtrumque erat commune nomen ad significandum duas diuersas dignitates. Ad secundum satis super que secunda conclusione satisfactum est. Concedimus enim episcopatum esse ordinem secundum amplitudinem suæ significationis. Negamus verò esse sacramentum.

Aug.

Hieron.

Ad secundum.

ARTICVLVS III.

Vtrum episcopi inter se perinde differant, atque ipsi à simplicibus sacerdotibus.

Postquam visum est episcopalem dignitatem à sacerdotali suoque instituto differre; explorare consequens est, an Episcopi similiter inter se differant. Apparet enim sic esse; nam Archiepiscopo ex proprio incumbit officio episcopum consecrare, quod episcopo non nisi ex commissione videtur competere, ut patet. Quod sedem de off. iud. ordi. vn. Soto de Inst. & In. l. 11 de

Primum argum.

Soto
de Iure
Legibus
DII
13

Argu. a.

de, & pallio vtitur, quod episcopo non est indultum, ergo specie differunt. Secundo: papa saltem dignitatis specie ceteris est excellentior; quandoquidem Petri successor est, cui peculiariter Christus vniuersum gregem commisit. Quare, & singulariter etiam si fuerit alius episcopus, in Papam consecratur, singulari: Titia vtitur. Quo circa distin. at. ait Pelagius Romanam ecclesiam non Synodici conflictus ceteris ecclesijs esse prelatam, sed evangelica voce Domini Salvatoris nostri primatum obtinere: Sed in contrarium est, quod in ijs que ad confectionem corporis, & sanguinis attingit, nihil potest vnus episcopus, q. singuli non possint: vt patet in ordinum collatione, atque in ipsorum munia consecratione: nam vnus alterum consecrat. Quia vero Hostien. consecrat Papam, & tamen inferioris est potestatis id nequiret: iuxta illud ad Heb. 7. Sine vlla contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Quæstionis huius duo insinuantur in tribra. Primum de episcopalijs officijs, & functionibus. Atque alterum de ipsorum distinctione: quippe quorum posterioris cognitio a prioris notitia pendet. Duabus ergo conclusionibus ad questionem respondetur. Prior est, Vniuersæ functiones, que ad perfecti pastoris officium attingunt, sunt episcopo peculiares, & propria. Iam n. supra artic. ostensum est, genuinum episcopi munus, officium esse pastoris: in cuius testimonium dum consecratur, traditur ei baculus pastoralis. Immo verò ante designatur esse pastor, quam anulo fiat sponsus Ecclesie: Omnes ergo functiones, que pascendo gregi accommodantur sunt dignati episcopali, quatenus cum ceteris communis est, patres, & quales. Sed ais, nunquid no, & Plebani sacerdotes suarum sunt etiam peculiarium ecclesiarum pastores? Sunt quidem. Haud tamen vndeque absolui, & perfecti. Quare non omnibus vniuersa pastorum officia ratione sua dignitatis incumbunt sed quedam. Ad cuius intellectum notandum primum pastoris officium esse, vitam prebere gregi, eundem que alere, sanare, & sustentare. Functiones autem huiusmodi ad tria genera, & ordines reducuntur: Primum namque id potissimum fit per administrationem omnium sacramen-

Prima conclusio.

Scrupulus.

Solutio.

Pastoris officium.

torum Baptismo enim, regeneramur: de inde confirmamur: eucharistia alimur: & poenitentiam tanamur, &c. Illa ergo sacramenta, que ad huiusmodi sunt vitam prorsus necessaria, & congrua, incumbit cuiusque plebano sacerdoti administrare. Quæ sunt baptismus, eucharistia, poenitentia, & sacra vnctio: & præterea benedicere sponsum. At tñ ordinare ministros incumbit episcopo, & præterea ob vberantorem copiam. Spiritus sancti confirmare plebem. In administratione ergo sacramentorum primum incipit pastorale officium locupletius, ac perfectius: se in episcopo, quom in plebano sacerdotum scilicet, q. sacerdotes non omnia conferre possunt: cum etiam, quæ possunt, ex sola in iudicio ab episcopo concessa habent. Secundum ad idem pertinens pastorale officium est, si cuiusdem docere populum: Huius autem functionis duo sunt gradus, Alter illos explicare articulos qui sunt ad salutem necessarios, & hoc proprie paræccianis sacerdotibus curam gerentibus a iuniorum incumbit. Quare, p. h. d. huius muneris, ubi gradus est negligentia, peccatum est illis mortale. Tenentur n. plebani Armenos docere fidei, & Decalogum I. m. n. v. d. & orationem Dominicam: illa videlicet, quæ poenitentes, an sciant, sunt interrogandi. Scire enim debet Christianus quidque quid nam sibi credendum quidque agendum, & quid a Deo petendum. Alter gradus est altiora fidei mysteria explicando sacram scripturam propagare, & ac merum probitate gregem imbueres, & nutrire. Et hoc proprie pertinet ad officium episcopi. Cui iō in consecratione, traditio evangeliorum lib. sub forma præcepti dicitur: Vade, & prædica populo Dei. Tertium, quod ad idem pastoris officium spectat, est gubernatio, & correctio: nam, & hoc prædicto vira gregis seruati. Et facultas hæc plebano est, si in quolibet episcopali, nisi sit per Papam coercita: in plebanove verò nulla est, aut quam tenuissima. Potest enim plebi, vt statim temporibus sacra audiatur, sacramentaque suscipiat, p. recipere. An vero excommunicatione, aut alia pœnæ in foro exteriori cogere, paulo inferius dicemus. Et hæc intellectus est capiedus doctrinæ Dionysij supra citati, distinctioque natus tres hierarchicas, hoc est sacri principatus actio.

Sa do pl uo pa res So pi lu fer co sto

Ti q do flo co S.

Gub. gregis conq. ad pastorum spectat

Explic. tres hierarchicas, hoc est sacri principatus actio.

aciones, puta purgare, illuminare, & per
ficere. Quorum primum ait ad diaconum
pertinere, secundum ad sacerdotes, ter-
tium ad episcopos. Purgare enim est purum ab
impuro separare: ut triticum cribro, &
farinam diuicerniculo. Venientes enim
ad baptismum diaconus examinabat, an
vellente uitam pristinam deserere, erro-
resque abiurare, & sic separabat illos,
qui baptismum digni erant ab aliis sacer-
dos uero fidei catechismo illos erudiens,
fonte sacro tingebat, ubi per gratiam gra-
rum facientem illos illuminabat, sed epi-
scopus confirmabat, hoc est gratia perfec-
ciebat. Deinde autem ipsorum predicatio-
ne, que de sacra scriptura hauserat, illos
per amplius ad diuinum amorem inflam-
mabat, in quo Christiana perfectio con-
sistit. Haud ergo negandum est, quin sa-
cerdotes plebani curam uere gerant ani-
marum, quarum etiam exhibituri Deo sunt
exactam rationem, uereque sint pastores.
Perfectum tamen absolutumque nome-
nolum congruit episcopis, ut de suo ipsorum no-
mine admonetur. Per hæc subiunde sit
etiam liquidum, quemadmodum episco-
pi omnes sint a soli, qui proprie loco Ap-
ostolorum successe- rit, eorumque fungu-
tur uicibus, ut hæc can. in nouo, distio. 1.
Sæc. cano. ecclesie principes dist. 35. Id quod
can. quorum uices, dist. 58. auctoritate.
August. falcitur, inquit, pro paribus
tuis nati sunt tibi filii. Patres missi sunt
Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt
episcopi. Ad huius in intelligentiam, no-
tandum est, tria esse munera in quibus
res, & ordo Apostolorum consistit, ut
D. Thom. super illud uerbum Pau. 1.
ad Corinth. 12. Quosdam posuit Deus
in ecclesia primo Apostolos, adnotauit,
uidelicet auctoritatem gubernandi fide-
lem populum, facultatem docendi fide-
dem, & Christianos mores. Tertio pote-
statem miracula faciendi ad confirmatio-
nem doctrinæ, secundum illud Luc. 9. Co-
uocatis Iesus duodecim Apostolis dedit
illis uirtutem, & potestatem super omnia
dæmonia, & ut languores curarent, &
misit illos predicare regnum Dei. Quo
postremo uerbo intelligitur, ut eos qui
uere suscipiunt, gubernarent, secundum
illud Luc. 10. Qui uos audit, me audit, &
qui uos spernit, me spernit. Et quid em
quæcumque ad primu munus, episcopi sunt

illis subrogari: tametsi illorum singuli
in uniuersum Christianorum orbem po-
testatem habent, Episcopi uero non,
nisi in suas dioceses, sed solus Papa qui
substitutus est Petro, uniuersalem terri-
net iurisdictionem. In secundam au-
tem eiusdem potestatis uirtute, que est
predicare fidem gradus sunt dignoscen-
di. Apostoli namque eo usque illa pollebant
uirtute, ut (quod in sua 2. Canonica Pe-
trus ait) firmissimum habentes sermo-
nem propheticum: quidquid ipsi predi-
carent, eo quod ipsi id audierent, fides ef-
ferret, ut pote qui cum organa essent per
que spiritus sanctus loqueretur, non opus
haberet cogitare quomodo, ut quid
loquerentur. Qui quidem gradus in ec-
clesia post Apostolos & Euangelista non
permanit. Potest quidem Papa & Con-
cilium articulus fidei explicare, sed tamē
eos, qui in sacra scriptura impliciti sunt,
uel ex traditione Apostolorum orientis
firmissime habentur: utendo scilicet fun-
damento Christi, ac subiunde Apostolo-
rum. Illi uero sine scripturæ persecutio-
ne a Spiritu sancto mouebantur. In sin-
gulis uere episcopis neque ista, que in Papa &
concilio est facultas, in eis sed tantum
predicandi, interpretandi, amplificandi,
persuadendi que ea, que Christus per se
perque Apostolos docuit. Tertia uero fa-
cultas faciendi miraculosa non perinde in
ecclesia modo est atque in Apostolis existit
quia non eadē est prorsus necessitas. Quā-
uis ubi ratio id fieri modo exigeret, non
haberet Deus manum oclusam. Ecce
differentiam inter pastorem episcopi
functionem, & eam, que est parrochiano
rum sacerdotum. Et ideo, ut can. nouo, su-
pra citato legitur, ut episcopi Apostolis,
quos Christus Luc. 9. legitur elegisse, suc-
cesserunt, sic & reliqui sacerdotes parro-
chiani successerunt. 72. discipulis, quos
quia messis multa erat, in auxilium epi-
scoporum idem Christus suffecit, ut Luc.
10. legitur nempe ut eorum essent auxi-
liares ac ministri. Quare de lege commu-
ni episcoporum est in ecclesijs parrochia-
libus presbyteres instituire, ut legitur c.
Sicut. 16. q. 7. Sed rogas nunquid de præ-
dicare plebanis etiam conuenit, & aliqua
iurisdictionis imago? Responderetur prius
de prædicatione, certū est nihil amplius
eis ex officij necessitate, incumbere, quā
Soto, de Iust. & Iu. l. 11. 2. do,

Sacer-
dotes
plebani
ueres
pasto-
res.
Soli e-
piscopi
succes-
serunt lo-
co Apo-
stolorū
Tria in
quibus or-
do Apo-
stolorū
cōsistit.
S. Tho.

Facul-
tas fa-
ciendi
miracu-
la non
est pin-
de mo-
do in Ec-
clesia,
atque
fuit in
Aposto-
lis.
Quæst.
Solutio

doctrinam, ut dicebamus, Christianam populo necessariam docere. Verum uero sit salutare consilium illis in muneris iniungere, in Tridentino Concilio fuit in publicum concilium prolatum, & prima fronte sic nonnullis patribus apparuit, sed non defuit, qui ut sententia penitentialis agitaretur, suppliciter orauit a qua postea decernenda super festum est. Enim uero ut decorum & salutarium est illis parochialibus sacerdotibus, qui uere Theologi sint, id muneris suis plebibus impendere, sic pestilentissimum est Theologia ignorari id committere. Iam enim & eo miserabili loco iacet ecclesia, ut in animi cura committenda, uix ulla habeatur dignitatis ratio, praeterquam quod neque proprii plebani suas ecclesias administrant, sed per uicarios id faciunt, uix sine scientes, nempe per eos, quos quid minimo possunt pretio conducunt. Adde quod in aliquibus, quas Iustitiam prouincias, illi sunt plebani, qui cum neque de limine Theologiam saluauerint, tamen Latine & forte Graece deurgentes, putant feliciter praedicare posse. Et isti sunt qui pestilentiores disseminant errores. Salubrius ergo populo est, eiusmodi conuentionibus carere, quam interfici. Ad secundum interrogationis membrum respondetur. In sacerdote secundum suam propriam auctoritatem nullam existere uim coactiuam, quantum ad forum iudicabile. Nam maxime per excommunicationem, quae poena pastoralis baculo annexa est. Excommunicare autem propria auctoritate, solius est episcopalis muneris: ut hinc 24 q. 3. can. corripitur, & apud D. Thom. 4. sent. dist. 18. q. 2. Excipit illic tamen idem doctor Sanctus factum, & rapinam, pro quibus, inquit, concessum est a iure, ut possit parochianus sacerdos excommunicare. Iam tamen non est in usu concessio illa est nihilominus peccatum inobedientiae, illi non parere in ijs, quae supra diximus, iure posse praecipere, nempe ut festa ecclesiastica celebrent, & statim temporibus sacramenta suscipiant, & doctrinam ecclesiasticam discant. At nisi adsit contemptus, non est morale aliud nouum praeter transgressionem ecclesiastici praeccepti. De officijs functionibusque episcopalis plura hinc essent ea quae supra per uicinia adhibenda sed usque

ad q. 3. ea duximus referenda: ubi inter tractandam obligationem, qua episcopi tenentur in suis ecclesijs residere, modius differunt. Posterior conclusio. Episcopales dignitates quamuis Archiepiscopum & Patriarcham, immo & summum ipsum Pontificem commemorare, non sunt specie diuersae, sed solo iurisdictionis ambitu aliae alijs superiores, aut inferiores. Ait quippe Isidorus, ut supra ex can. clericos 21. dist. citatum est quod episcoporum ordo quadripartitus est. Nempe in Patriarchas, Archiepiscopos, Metropolitanos, atque episcopos. Est enim patriarcha, patrum summus, atque princeps: archiepiscopus uero, episcoporum princeps. Nam arcus Graecae, idem est quod princeps. Metropolis, qui certis ciuitatibus circumscriptionem habet iurisdictionem, episcopus uero, qui unam regit cathedralem ecclesiam. Iam uero metropolis nullus est sub archiepiscopo, sed ipsi sunt metropolitani Patriarchae uero, ut Alexandrinus Hierosolymitanus, & Constantinopolitanus, plures sub se singuli habent archiepiscopos. Immo & Romanus olim etiam appellabatur Patriarcha. Horum ergo dignitates ait licet de ordinibus Aristoteli. saltem episcopum & archiepiscopalem (nam de alijs non meminit) uere esse sacramenta eandemque distincta. Nam ut argutum primo loco est, ut episcopus sacerdos etiam alios ministros ordinat & consecrat, & Archiepiscopus ex proprio officio habet ordinare episcopum. Episcopi autem non nisi ex commissione. Nihilominus conclusio a nobis asserta in dubio esse debet. Primum siquidem quantum ad id, quod ait episcopalem dignitatem esse sacramentum, iam supra satis reprobatur est. Ceterum, & quod eiusmodi ordinis episcoporum inter se genere non differant, sed sint eiusdem generis & speciei, probatur. Nam quidquid potest archiepiscopus & Patriarcha, potest episcopus in sua diocesi, et episcopos consecrare & Papa. Et quauis hoc faciant forsitan ex commissione, hoc accidit pro iurisdictionis defectum, non tamen ex defectu episcopalis dignitatis. Quomodo ob solam defectum similem non potest sacerdos quemquam absolueret cum uirtute characteris quoscumque. posse indiscriminatim. Et p.

In sacerdote nulla coactio, quantum ad forum iudicabile, si eius auctoritatem spectes.

Soto de Iure Legibus III 13

Ad secū
dū arg.

hoc solutum restat eius argumentum. Ad secundum autem de Pontifice maximo pariter negatur, dignitatis specie cæteris sibi subditis antecellere. Sed quantum ad iurisdictionis vniuersalitatē, iura omnia illi primatum perhibent. Nam quantum ad dignitatem, etiam episcopus Host. ipsum consecrare consuevit. Neque quidpiam spirituale est ad corporis Christi cōsecrationem relatum, quod Papa efficere potest, quod non queat etiam simplex episcopus quantum ad suam spectat dignitatem nisi sit ratione iurisdictionis ab ipso Papa cohibitus. Itaque habet se inter episcopos Summus Pontifex (quantum ad dignitatem episcopalem) sicut Petrus inter Apostolos, quorum, quatenus ecclesiam representabant, caput erat, tamen si quatenus erant Apostoli, essent pares, ut canon. in supra citato habetur, dist. 2. Neque vero quatenus episcopi ordinati ab ipso fuerunt, sed a Christo constituti. Præminent ergo episcopi sacerdotibus altiori dignitatis genere, Papa vero episcopis in eodem genere, sed tamen quatenus Christi vicarius, omnium est caput, vnde illi singulariter prius dictum est. Tibi dabo clauēs regni cælorum, Mat. 16. licet postea Joan. 6. omnibus dante sint, eique peculiariter dictum est. Pasce oues meas, licet in ipso cunctis sit episcopus dictum, qui per ipsum erant ratione iurisdictionis in orbem distribuendi. Decuit enim maxime, ut Christus suā potestatem vni committeret capiti, ut vna Christiana politia imaginem regni spiritualis patris se ferret, quæ omnium est politiarum optima.

ARTICVLVS IIII.

Utrum institutio episcopalis dignitatis sit de iure diuino.

Primū
arg.

POST hæc tandem ut hæc tota quæstio absolueretur. Queritur, utrum episcopi sint iure diuino instituti. Apparet enim aliter res habere. Primum quia præter Apostolos neminem legitur Christus instituisse episcopum, sed Apostoli ipsi sua auctoritate illos instituebant, ut patet de Timotheo & Tito, quos Paul. constituit, ergo pariter episcopi non debent censeri iure di-

uino creati, sed a Papa iure positio, penes quem diximus summam iurisdictionem ecclesie esse. Secundo, id confirmatur factō ipso Christi, Petrum sibi substituētis. Ipsi enim singulariter iussit, dicens. Pasce oues meas. Ac si dixisset, Tibi summam rei huius concedo, tu ipse pro tuo arbitratu de illa dispone, ergo episcoporum institutio non Christi, sed Petri est, eiusque successoris. Vnde vox illa ipsius in 1. eius canon. ca. 5. Pascite, qui in vobis est, gregem, non diuina, sed humana, nempe Petri præceptio apparet. In contrarium est illud. Pauli Act. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

Constitutum quidem supra reliquimus dignitatem episcopalem ab Apostolorum seculo a sacerdotio dignitate & muneribus fuisse secretam. Desideratur autem quam maxime ad rei præsentis elucidationē, nosse quo fuerit iure instituta. Nam cum Papa sit episcopus eligere, vim eius institutio Id quod ad persuadendam ipsorum resistentiam rati referunt scire, ut inde sint præcipua argumenta petenda. Et qui cauillari elude reque rationes petunt, quibus saluberrimum illud ac diuinum resistentie ius fulcitur, non alio se protegunt, aeneoclypeo, quam quod aiunt non a Deo immediate, sed a pontifice episcopos fieri. Sic n. quidā coarctauit sese in defensionem, ut ipse arbitratu est, episcoporum, videlicet ut eos a iure diuino resistenti diliberaret, ut q. 3. fufius luculentiusq; patebit. Quemadmodum enim inquit episcopus iure diuino residere tenetur, cum nullus a Deo immediate fiat episcopus, sed a Pontifice? Ipsius enim est diuidere dioceces & particularia omnia, & imponere curam. Multaque alia id genus subdit quæ illic amplius differemus. Hic ergo more nostro duæ sunt conclusiones asserendæ & irroboraandæ, ut pote quæ basis futuræ sunt ac fundamentum illius disputationis. Duobus enim modis comminisci quis potest episcopatus particularis nempe summo inferiores, non esse de iure diuino. Vno quod dignitas ipsa non fuerit a Deo ipso instituta, veluti sunt sacramenta, sed a Papa, ut est quadragesimalis abstinentia, particularis cuncte obseruatio festorum & annualis confessio. Altero vero, quod eorum electio quæ per

Secūdu.

Paulus.

Cathari
nifunda
mētum
ad inf
ciēdam
residen
tiam.

Prima concludio. pontifice sit, non sit diuina, hoc est de iure diuino, quorum utrunque est aperte falsum. Sit ergo prior conclusio: Episcopalis ordo, hoc est gradus & dignitas, institutio prorsus diuina est, quum Christus ore suo proprio fecit, hec iam satis in superioribus est demonstrata. Christus enim ipse Apostolos elegit, cui muneris annexa est episcopalis dignitas, putat Christianum gregem pascendi. Illam autem dignitatem, prater spiritum propheticum quo illos imbuit, non in tempus instituit, sed vt perpetuo in ecclesia perduraret, ergo episcopalis dignitas & gradus qualis tunc in ecclesia per seuerat, ipsissima est Christi institutio. Posterior quidem promissa nemini in dubiu venire potest, quandoquidem Christus ecclesiam fundauit perpetuo duraturam, perpetuoque passu gubernationisque adminiculo indigentem, cui adeo in singulis prouincijs fides morumque norma perpetuo esset elucidanda. Non ergo in tempus sed in perpetuum hanc instituit dignitatem.

Ratio altera. Huc secundo accedit testimonium Paulinum ad Eph. 4. Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & doctores, ad contumtationem sanctorum in opus ministerij, in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei. Pastorum autem nomine episcopi potissimum, vt dictum est, censentur, ergo illi necessarii sunt in aedificationem corporis Christi, atque adeo a Christo instituti sunt, vt quantum ecclesia, tantum essent duraturi. Tertio. Sacerdotium Euangelicum prestantius est Mosaico, plusque adeo necessarium, illud autem in pontificem & sacerdotes diuisum pro toto legis tempore diuinitus institutum est, ergo & nostru sacerdotium, in quo episcopi sacerdotibus preferuntur, a Christo est vique ad finem mundi institutum. Id quod Paul. ad Hebr. contestatur dicens, Translato sacerdotio, necesse est vt & legis translatio fiat. Nisi quod cum sub illa lege vnus duntaxat populus vnaque tantum synagoga degeret, vno prae ceteris opus erat pontifice, ecclesiae vero Evangelicae in totum orbem late parenti quam plurimis. Id etiam quarto ratione patet, Christus fuit solus ecclesiae fundator. Vbi enim ait Paulus, fundamentum neminem posse aliud ponere quam

quo positum est, quod est Christus Iesus, non solum personarum designat, verum & eius leges & politiam. Vnde ad Petrum ipse ait, Super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Ad fundationem autem ecclesiae non solum necesse erat fidem sperandarum rerum, quo ceu in scopum tendendum nobis erat, docere & leges illuc ducentes condere, verum & magistratos instituire, quie ecclesiam secundum eandem leges gubernarent. Qui quidem non alij sunt quam episcopi, qui secundum verbum Augusti. pro patribus Apostolis nati sunt nobis filij, ergo episcopalis functio institutio Christi est, alias non satis firmiter fundasset ecclesiam. Quinto, Sacramenta & quae illis necessaria sunt. Christus ipse per se instituit, ac perinde sacramentorum ministros quare ipse sacerdotes ordinauit, Episcopi autem soli proprio nomine habent quaedam sacramenta administrare. nempe ordines & confirmationem. Haud ergo dubium est vllum, quin Christus non solum Papatum, verum & dignitatem episcopalem, quae latissime ad omnes Antistes patet, instituit. Sexto: Dignitas episcopalis, vt in praecedentibus monstratum reliquimus, eiusdem generis est in omnibus episcopis, nam sola iurisdictionis laetudine inter se distant, ergo quatenus Papa & reliquis episcopis communis est, eodem auctore Christo instituta est. Septimo, Episcopalis dignitas inter charismata numeratur, quibus Christus sponfam suam ecclesiam donauit. De quibus nimirum ait Paul. 1. ad Corint. 12. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, & diuisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus, & diuisiones operum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Ergo episcopalis dignitas donum Dei est per ipsum ecclesiae donatum, secundum verbum Paul. 1. ad Thimo. 4. Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est per prophetiam, cum impositione manuum presbyterij. Postremo denique id confirmatur. Cum Papa episcopum eligit aut confirmat, non magis, instituit episcopalem dignitatem, quam instituit Papalem, dum ipse eligitur, sed sola persona ad eandem dignitatem applicatur. Accedit tum demum & Pius Papa, qui canon. oues sexto quaestio. 1. contestatur hac veritatem, dicens, quod episcopos Deus

Soto
de iure
Legibus
Dicit
13

Quarta ratio.

Quarta ratio.

Septima ratio. Paulus.

Potius ma. in. Pius papa.

Deus sibi oculos elegit. est ergo certo certius, & si sic de his que sunt hinc loqui liceret, luce evidenti, Christum instituisse dignitatem episcopalem, que modo in ecclesia viget. Equis enim credat tam insigniam magistratum in arbitrio Papæ potuisse, ut ipse illum crearet? Et ita omnes Theologi tenent in 4. dist. 24. omnesque iuris canonici interpretes, qui idiplum confessissimum habent. Quæ utique ratione Paulus non hominis ministros, sed Dei prorsus Apostolos, ac perinde eius successores episcopos, ac de mum sacerdotes, existimandos docet. Sic enim, inquit, nos existimet homo, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei, Cum Papa episcopos creat aut episcopi sacerdotes ordinant, nihil aliud faciunt quàm ceu Christi ministri, Dei mysteria dispensare. Hanc ergo conclusionem tam multo duximus ascendendam, non quod vllus de illa dubitare credendus sit, sed ut per illam falsitas a petrius innotescat assertionis illorum, quos supra citauimus, in quibus est Catharinus, qui aiunt episcopales functiones, eorumque obligationes ad referendum ob id esse de iure duntaxat pontificio, quod Papa est, qui illos eligit applicatque ad suas singulorum ecclesias. Cuius contraria impræsentiarum asseritur talis conclusio, Episcoporum electio, atque adeo obligatio ad sua exercenda munera, est de iure diuino. At vero sunt qui hanc conclusionem, quamuis veram, non satis ex suis principijs deducunt, quorum est Torrensis ille, alioqui non poenitendus auctor, quem supra libr. 8. citauimus qui quidem plus interuenit, quam veritas permittat. Exillimant inquam ob id eiusmodi episcoporum electiones esse de iure diuino, quod fiunt a Papa, quatenus est ecclesie minister. Quæ profecto causâ ad colligendum non satis est firma, neque exemplum quod subdunt talem habet in vniuersum efficaciam. Aiunt enim quod sicut baptizatio, quia fit a ministro Dei eius ipsius nomine, est de iure diuino, sic electio episcopi, quam fecit Papa. Sed posent qui contrarium defendunt, hoc pacto rationem hanc debilitare. Christus Pâpæ & Concilio non modo administrationem commisit eorum quæ ipse instituerat, verum & facultatem tradidit nouas condendi leges & titus. Quare obseruatio quadra

gesimæ festorumque multorum iure sunt positiui iuris, nempe pontificij. Et idem merito censerit solet de consecrationibus Ecclesiarum, altarisque ornamentorum. Quocirca nulla est collectio hæc, si in vniuersum fiat. Pontifex quasi Dei minister hoc aut illud facit, ergo est de iure diuino, nisi antecedenti adhibeas illa facere tanquam institutionem ipsius Dei, vel quam Apostolis ipse explicuit, ut ecclesie verbo tenus traderent. Quocirca ceu fundamentum huius posterioris conclusionis priorem antecicimus. Est autem prius nostra nobis explicanda conclusio. Episcoporum enim electiones esse de iure diuino, bifariam intelligitur. Vno modo in genere, quod singulis ecclesijs secundum ecclesiasticam diuisionem sui applicentur episcopi. Alio modo, quod hic Petrus aut Paulus huic aut illi. Et quidem in hoc secundo sensu notum est, hanc huius personæ electionem non esse de iure diuino eo pacto, quo electio Matthæ ac subinde Pauli, sicuti aliorum Apostolorum fuit a Deo facta, sed ex humano eligentium iudicio, aut Papæ. In priori ergo sensu intelligenda est conclusio veritas, quæ quidem facile ex precedenti sic colligitur. Deus Dei minister id quod ipse instituit ipsius iussu dispensat, actio est de iure diuino censenda, cum autem Papa episcopum confirmat & consecrat, alicuique attribuit ecclesie, id exequitur, quod Christus in genere instituit, quodque ei facere iussit, ergo id iuris diuini censendum est. Posterior quidē præmissa superiori conclusione satis est demonstrata. Prior vero in sacramentorum administratione perspicua fit. Baptizatio namque & sacramentalis absolutio & similia licet per ministros ecclesie immediate (ut isti loquuntur) fiat nihilominus ob id iuris diuini sunt, quod Christus illa instituit, eiusque nomine fieri sic ac dispensari iussit. Et hoc est, quod Pau. in priori ad Corinth. epistola ad monitum esse curauit, vbi illa sugillat diuers. symbola, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, &c. Nūquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis? & infra cap. 3. Quid igitur est Apollo quod vero Paulus? ministri eius cui credidistis, & vnicuique sicut Dominus dedit. Ego plantaui, Appollo rigauit, sed Deus incrementum dedit. Deus ergo per ministros sacramentorum

Bifariam intelligi potest episcoporum electiones esse de iure diuino.

Probatio conclusio.

gratiam dispensat. Et pariter omnino de episcoporum electionibus censendum est, parique modo nos docuit Paulus loqui. Sic enim locis supra citatis ait. Christus posuit quosdam Apostolos, alios vero pastores & doctores &c. Et alibi, Attendite vniuerso regi, in quo vos posuit Spiritus sanctus. Et cum Exodi. 28. Deus Moysi iussit, dicens. Applica ad te Aaron & filios eius, vt sacerdotio fungantur mihi nuncquid proprie, ea quod per ministrum Dei illa facta fuerit applicatio, continuo fit consequens, non fuisse diuinam. Nonne & de episcopis quia Pontifice summo creantur, assertio vera est quod sint serui, quos Dominus constituit super familiam suam. Vnde de consecratoris verba. Ait enim inter alias benedictiones ad Deum loquens. Sit fidelis seruus & prudens, non quem ego aut Papa, sed quem constituas tu Domine super familiam tuam, vt det illi cibum in tempore opportuno, & exhibeat omnem hominem perfectum. Hæc est enim episcopalis functio, perfectionem tum docere, tum etiam periuadere. Seductorium ergo argumentum est. Electiones episcoporum distributionesque ecclesiarum per Pontificem fiunt, ergo id non est de iure diuino. Enimuero cum Christus permansurus nobiscum non esset in æternum, vt nos exteriori functione, vt dum inter mortales agebat, gubernaret, sed Spiritus sanctus quem nobis in hoc misit, vt prima mentis tantum motione ecclesiam assideret, fieri nequirit aliud, quam vt que Christus instituerat, ministris committeret, qui externo foro & iudicio nomine ipsius prohiberent. Vnde Paulus non simpliciter, sed per externam ceremoniam, nempe per manus impositionem Timotheum ac Titum ordinavit. Id quod commentariis super Isai. adnotauit Hieronymus, inquit ordinationem non tantum precibus, sed manus impositione perfici, ne vocis tacita imprecatio clericos ordinet nescientes. Adde, id quod isti aiunt, immediate eiusmodi electiones per pontificem fieri, æquiuocatione laborare. Immo vero secundum Philosophum li. 1. Posteriorū Analyticorum, illa causa dicitur immediata que est omnium prima, sicuti immediata principia sunt in qua vltima fit resolutio. Quare Deus est qui immediate huicmodi facit electiones per suos mi-

nistros. Sed tamen esto causa secunda & effectum nihil mediat. Sicut dum quis baculo mouet lapidem, baculus dicitur immediate tangere lapidem, nam & hoc quod pacto permittitur inter philosophos, locutio, inæpta tamen est illatio. Quidquid Papa immediate faciat, continuo excludere a iure diuino, tunc scilicet quando Deus qui illud instituerit & fieri præcepit, & tuncquam primus auctor charismata potestatesque confert veluti episcopo, vbi vult qui eligitur, & consecratur, sed alia conuulsa est ratio ad explorandum sine id quod Papa facit de iure humano, nempe vt supra dicebam, sine institutio ecclesiastica per potestatem a Deo tradita nouas instituendi, tum leges, tum etiam ceremonias. Et quo tandem aduersarios de sua ipsorum confessione reuincamus, quaeritur. Cum episcopus ex Papæ commissione alium eligit & consecrat, vtrum illa electio & consecratio censetur Papæ an illius episcopi qui eius fungitur vicibus. Profecto non negabunt quin sit potius Papæ delegantis, quippe cuius auctoritate sit, quam delegati. Pari ergo modo dicendum quod cum Papa eligit, vel consecrat, illa electio est de iure diuino. Id quod postremo illo testimonio corroboratur. Nam si dignitas episcopi affectus esset Papæ posset qui dem cum illa priuare, vt potest cum eum deponit ecclesiastica spoliare iurisdictione. Et tamen quidquid Papæ post consecrationem attentet nõ potest dignitatem illam auferre, perinde ac si character esse sacramentalis. At forte non desit qui extra nos confessione hoc pacto conuincat. Quamuis electio in genere sit de iure diuino, nihilominus hæc que sit huius personæ, non sit nisi humano arbitratu, ergo hoc sufficit vt electiones simpliciter dicantur de iure positio. Id quod inde confirmatur quod sicut multi regnant, vt Deus per prophetam conqueritur & non per ipsum, ita Hier. 23. lamentatur, quod pastores dilacerant gregem pascuæ suæ, & in Euangelio quod intrant non per ostium, sed vt fures & latrones aliunde, qui ideo non Dei numine, sed humana voluntate eliguntur, atque adeo nõ diuino iure, sed humano. Ad hoc respon. aliud esse ius, aliud iuris usum. Ius enim est facultas, & preceptio facit id id quod Deus ipse instituit. Quod ideo diuino

Hieron.

Deus immediate facit episcoporum electiones.

Soto
de iure
Legibus
DII
13

num est. Visus autem est exercitium quod in facto consistit, & hoc relinquatur prudētia, & iudicio el gentium, & confirmantur. Quocirca potestas episcopalis, nisi fiat clare contra iura errante, vt pura quod irregularis non eligatur semper iure diuino confertur. Quod autem bonus vel malus eligatur, hoc dependet ex facto & vsu humano, ex quo procedere contra Dei voluntatem potest electio mala. Atque in hoc, de quo nos aduersarij decipi arbitrantur, ipsi falluntur. Censent inquam nos inde seduci quod ex eo quod Episcopatus est de iure diuino, elicimus electiones episcopales eodem fieri iure. Hæc autem non nostra est fallacia, sed sua, qua ex eo quod vsus iuris sit arbitrio & iudicio humano inferunt electiones esse de iure humano. Audiant quæso Leonem Pōtificem in sermone de assumptione sua. Dignatio inquit, cœlestis gratiæ gignit Antistitem. Et Ambrosius in Pastoralis, contra eos qui pretio ordines conferunt. Quis, inquit, dat gratiam episcopalem, Deus an homo? Et respondet, Sine dubio Deus, sed tamen per hominem dat Deus. Homo imponit manus, Deus largitur gratiam. Episcopus iniat ordinem, & Deus tribuit dignitatem. Si homo in ordine nihil amplius operatur, nisi seruitiā, quod ei creditur, cur Deo totum negatur, qui ipsum ordinem tibi largitur. Hæc ille. Electio ergo iure diuino fit. Et ne de nomine disputare videamur, dicimus quod quidquid potestatis Papa eligens confert, iure diuino Deique nomine confert, atque adeo quidquid tunc ei præcipit, iure diuino præceptum est existimandum. Exempli gratia. Cum consecrator ait. Accipe euangelium, & prædica populo tibi commissio. Illi contra iurum nobis auctores vocem esse aiunt non Dei immediate, sed Papæ. Quare ordinatus, inquit, Episcopus arbitrio papæ id exequi tenetur, ut si papa voluerit, ne ille residat, aut si nõ curauerit vt episcopale munus recte exerceat ipsi papæ imputandum est, non autem episcopo. Atque in hoc puncto stat us litis consistit. Ecquis autem hoc ferat audire? Ecquis inquam, vlllo modo ambigere queat, quia vox illa perinde habeat, ac si illam Christus proprio ore protulisset? quando quidem quod ipsissimus instituit, iussuque suo, ore sui organi profertur. Deum ergo id loquentem debet episcopus auscultare,

diuinoque subinde id iure sibi imperari. Nam retrocedamus paulo ante in consecratione. Cum ait consecrator. Accipe baculum pastoralis officij, vt in corrigendis vitijs piè seuias, iudicium siue ira teneas, &c. Quo nomine illa profertur? Nonne Dei? Nunquid non ipse est qui per suum ministrum illam cōfert potestatem & charismatis donum quod ipsa instituit? Vide quem admodum id planissime subiuncta precatio explanet, quæ ad Deum dicitur. Subdij namque qui consecrati. Creator & consecrator humani generis, dator gratiæ spiritalis, largitor æternæ salutis: Tu Domine emitte tuam benedictionem super hunc anulum, vt quicumque hoc sacrosanctæ fidei signo insignatus inceserit, in virtute cœlestis defensionis ad æternam si proficiat salutem. Et quasi iam Deus ad precationem annuerit. Accipe anulum fidei, scilicet signaculum, quatenus sponfam Dei, sanctam videlicet ecclesiam in temerata fide ornatus illibate custodias. Deus ergo est, cuius nomine fit electio & potestatis donatio. Id quod ex illo verbo Numer. vndecimo fit notius. Iussit enim Deus Moyse dicens Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel &c. & auferam de spiritu tuo tradamque eis vt sustentent te cum onus populi, & non tu sis graueris. Reuera, illa institutio fuit diuina. Quod autem ait, Auferam de spiritu tuo non sic est audiendum, quod donum Moyse collatum currandum esset, sed quod de eodem spiritu quo illum donauerat, donaret etiā suis auxiliatoribus. Quare idem genus gratiæ confertur omnibus episcopis. Vnde consecrator, Propitiare, inquit, Dominū supplicationibus nostris, & inclinato super hunc famulum tuum cornu gratiæ sacerdotalis, benedictionis tuæ in eum infunde virtutem. Ex his ergo fit plane cōsequens, Episcopum non papæ, sed ipsissimo Deo si de suam obstringere. Quare facta electione, non papæ, sed ipsi redditurus est animarū rōnem sibi commissarum. Ecce in quo veritas ab eorum opinione quos hic redarguendos duximus distat, & quo quoniam præsentem percutere constituimus. Videlicet electionē, quæ fit a papa eatenus esse de iure diuino, vt eius vinculo ille qui personam induit episcopi, & residere teneat in sua ecclesia, & alia exhibere perscereque munera quæ suæ pastoralis dignitati incumbunt.

Atque

Atque adeo hinc sumendum nobis restat initium quaestionis tertiae de eorum residentia.

Ad primū arg. Ad primum igitur argumentum eorū quae in fronte quaestionis proposita sunt, responderetur, quod etsi neminem Christus legatur instituisse episcopum praeter Apostolos, ubi eos praedicatum misit, nam illi functioni episcopalis erat annexa, & singulariter Petrum sub pastoris nomine, tamē cum eandem auctoritatem, ut dictum est perpetuo permanfuram fundasset, eo ipso facto in Apostolis, & singulariter in Petro singulis futuris episcopis locutus est. Itaque quod Petro dixit: *Pasce oues meas*, cunctis qui per ipsum creandi essent episcopi dictum voluit, nempe ut eo ipso quod quisq. creatus esset, idem sibi datum diuinitus preceptum intelligeret.

Ad secundū arg. Ad secundum responderetur propterea singulariter dictū fuisse Petro, *pasce*, quod quantum ad iurisdictionis plenitudinem singulariter ipsum caput cōstituebat. Quo circa sicut illi peculiariter permissae sunt clauces regni caelorum Matth. 16. quas postea Ioann. 9. cunctis dedit Apostolis, quin vero & Ioann. 20. cunctis suo gradu sacerdotibus in foro conscientiae, sic hoc quod ipsi dixit, *Pasce*, cunctis factus est. A d aliud autem verbum eiusdem Petri, *pasce* qui in vobis est gregem Domini, negamus Catholicae idemque firmissime vocem esse precipue Petri. Immo id nomine Dei admonuit. Quin vero mirari satis istos nequeo qui contrarium putant, videlicet vocem esse perinde a Petro prolatae ac si episcopus suis praeciperet subditis, aut praelatus monachis aliud quidpiam quod sua esset ordinatio, & praecipio. Cum planum sit ac perspicuum ceu diuinum organum esse locutum, perinde nimirum atque Paulum ubi aiebat. *Attendite vobis & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Consulto namque dixit, Pasce gregem Domini. Nam si oues sunt Domini, cuiusnam pastores nisi Domini, & cuius praecipto pascerentur, nisi Domini? Vnde Hieronym. ad Nepotianum, & refertur, distin. 9. cano. esto*

Petrus secundum
domini praecipium illud
dixit
se.

QUESTIO II.

DE EPISCOPATV OPTANDO,
in cundo, & conferendo.

S. Thom. 2. 2. quaest. 185.

ARTICVLVS I.

Verum liceat episcopatum appetere.

Onstituto ergo quidnam sit, quoque iure dignitas Episcopalis fuerit instituta sequitur secundum rerum ordinem de eius desiderio, optationeque & collatione sermone sub texere. Et ne D. Thom. honorem quem habemus detulimus, adimamus, nepe, ut ubi ipse loquitur eius interpretemur mentem, exponenda nobis est quaestio eius 185. 2. 2. Arguitur enim quod desiderare assecraturque Episcopale munus, sit non modo licitum, verum & laudabile. Attenim primū omnium Paul. 1. ad Timot. 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, desiderium autem boni operis, dignum est laude, ergo & Episcopatum optare. Secundo. Episcoporum status praestantior est & excellentior quam monachorum religio, monachatum autem expetere pietas est & religionis officium, ergo optatus erit ad Episcopatum anhelare. Tertio Prouer. 10. legitur. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentium, ille autem qui vita & scientia pollet, atque adeo Episcopali muneri idoneus est videtur spiritualia frumenta abscondere, si se eidem muneri subducatur, cui si se subdat, eadem spiritualia frumenta salubriter dispensare potest, ergo idē munus retrahere vitio dādum est, optate vero laudi tribuendum. Quarto, Sanctorū exempla ceu documenta nobis ad imitandum proponuntur, secundum illud ad Ro. 12. Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, legitur autem Isa. 6. eundem Prophetam ad munus se praedicacionis obtulisse, ubi ait. Ecce ego mitto, ergo illud nulla reprehensione, immo praemio dignum est. In contrariū facit verbum illud Aug. 19. de Ciui. Dei. Locus superior sine quo populus regi non potest, et si admittit.